

İzmir Ticaret Odası
Kültür, Sanat ve Tarih Yayınları: 12
Atatürk Caddesi, No:126, 35210
Pasaport / İzmir - Türkiye
Telefon: 0090 232 4449292
Faks: 0090 232 4984698
e-mail: info@izto.org.tr
www.izto.org.tr

Geçmişten Günümüze Levantenler
Yayına Hazırlayan:
Fikret Yılmaz / İzmir 2011

© Bu kitabın bütün telif hakları İzmir Ticaret Odası'na aittir. Bilimsel amaçlı olarak kaynak gösterilerek alıntı yapılması dışında izinsiz kullanılması, yayınlanması durumunda yasal işlem yapılır.

ISBN no: 978-9944-60-963-0

Kitaptaki yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Belirtilen düşüncelerden İzmir Ticaret Odası sorumlu tutulamaz.

Dizi Editörü:
Mert İlkutluğ

Grafik Tasarım ve Uygulama:
Rekmar Reklamcılık Tic. A.Ş.
İzmir'de Hürriyet Matbaası'nda basılmıştır.

İzmir Chamber of Commerce
Culture, Art and History Publications: 12
Atatürk Caddesi, No: 126, 35210
Pasaport / İzmir - Türkiye
Phone: 0090 232 4449292
Fax: 0090 232 4984698
e-mail: info@izto.org.tr
www.izto.org.tr

Levantines: From the Past to the Present
Edited by:
Fikret Yılmaz / İzmir 2011

© The copyright of this book belongs to the İzmir Chamber of Commerce No part of this publication may be reproduced, transmitted or used without permission apart from quoting for scientific purposes and giving reference. Otherwise legal action will be taken.

ISBN no: 978-9944-60-963-0

The responsibility of the writings in this book lies with the authors. The İzmir Chamber of Commerce cannot be held responsible for the opinions and statements expressed by the authors.

Series Editor:
Mert İlkutluğ

Graphic Design and Application:
Rekmar Reklamcılık Tic. A.Ş.
Printed in İzmir by Hürriyet Matbaası.

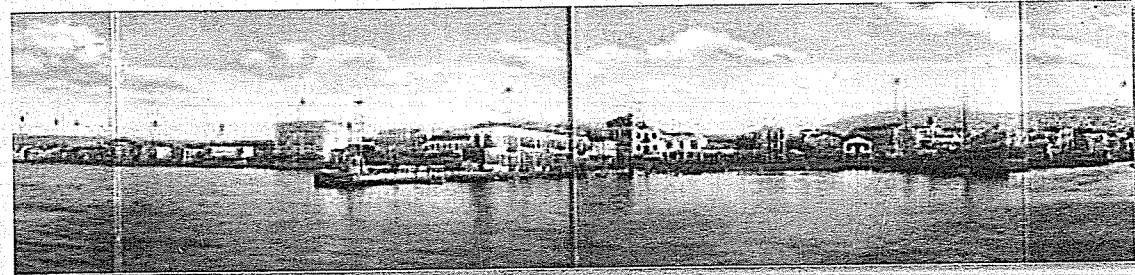
Geçmişten Günümüze
LEVANTENLER

LEVANTINES
From the Past to the Present

Yayına Hazırlayan - Edited By
Fikret Yılmaz

İzmir 2011

EGE ÜNİVERSİTESİ
Kütüphane ve
Dokümantasyon Daire
Başkanlığı

Geliş tarihi	03/05/2012
Demirbaş no	-
Sistem no	b11301624
Yer no	305.5540956211 GEÇ 2011
Barkod	 111000159456

İÇİNDEKİLER CONTENTS

- 07 | Ekrem Demirtaş, Sunuş / Foreword
- 11 | Alex Baltazzi, İzmir'de Yeniden Buluşmak / To Reconvene in İzmir
- 17 | Fikret Yılmaz, İzmir ve Levantenler / İzmir and the Levantines
- 21 | **LEVANTENLER HAKKINDA GENEL TEBLİĞLER**
GENERAL PAPERS ABOUT THE LEVANTINES
- 22 | İlber Ortaylı, Levantenler
Levantine
- 35 | Philip Mansel, İzmir: Levant'ın İncisi
İzmir, 'Pearl of the Levant'
- 47 | Fikret Yılmaz, Ârafda Kalanlar
Those in Limbo
- 79 | Achilleas Chatziconstantinou, 19. Yüzyıl Gezi Edebiyatında Levantenler
The Image of the Levantines as Portrayed in the late 19th Century Travel Literature
- 95 | Craig Encer, Lavanten Soyağacı Nasıl Araştırılır?
How to Study One's Ancestry a Levantine Context
- 116 | İnci Kuyulu-Ersoy, Levantenlerin İzmir'e Kültürel Katkısı
Cultural Contributions of the Levantines in İzmir
- 139 | **SİRKETLER, AİLELER, ANILAR**
COMPANIES, FAMILIES AND MEMOIRS
- 141 | Antony Wynn, Şark Halı Kumpanyası
The Oriental Carpet Manufacturers Company
- 159 | Ahmet Mehmetefendioğlu,
İmparatorluktan Cumhuriyete Bir Levanten Ailesinin Öyküsü: Van Der Zee Ailesi
The Story of a Levantine Family from Empire to Republic: Van Der Zee Family
- 175 | Eda Kaçar, Üç Ayrı Kökenden Doğan Tek Büyük Aile: Beard, Belfante, Catoni
A United Family From Three Roots: Beard, Belfante, and Catoni
- 187 | Willem Daniels, Yabancı Uyraklı Bir Ailenin Öyküsü: De Jongh Ailesi , 1812-1964
Vicissitudes of an Expat Family: the De Jonghs, 1812-1964
- 197 | George Poulimenos, Kaptan Miniotis'in Anıları
Captain Miniotis's Memoirs
- 215 | Laetitia Missir, En Eski İzmirliilerden Biri: Livio Missir De Lusignan
One of the oldest İzmirians: Livio Missir De Lusignan
- 229 | Enrico Allioti, Allioti Ailesi Hakkında Notlar
Some Notes about Aliotti Family

SUNUŞ

İzmir, uzun yüzyıllardan beri, birlikte ticaret yapan farklı milletlerden iş adamlarına ve değişik kültürlerle mensup insanlara ev sahipliği yaptı. Bu nedenle kentimizin kimliğini oluşturan unsurlar içinde, ticaretin payı belirleyici bir etkiye sahip bulunuyor. Çünkü, ticaret sadece karşılıklı olarak mal ve hizmetlerin değişiminden ibaret değil. Aynı zamanda kültürlerin de süreç içinde birbirinden etkilenmesini sağlayan bir değişim hattı oluşturuyor. Bu ilişkinin aktörleri ise, tarih boyunca tüccarlar, şirket temsilcileri, gemiciler ve kısacası iş dünyasının her düzeyinden çalışanlar olageldi. Bunun en açık şekilde izlendiği kentlerin içinde İzmir'de yer alıyor.

İzmir, tarih sahnesine çıktığı günden beri zaman zaman duraklamalar yaşasa da, Akdeniz'in en önemli liman kentlerinden birisi oldu. Kentimizin fiziksel yapısı, insan ilişkileri, kültürel atmosferi ve genel olarak kimliği, ticarî faaliyetlere endekslilik olarak gelişti. İlk çağlardan beri kendisini belirleyen bu etkiler altında yaşamını sürdürdü. Bugün bile İzmir'e baktığımızda bunların izlerini görmek mümkündür. Roma döneminden kalan agoranın eski iç limana çok yakın bir noktada bulunması veya daha sonraki dönemlerde dolarak özelliğini kaybeden eski iç liman üzerinde yükselen hanlar bölgesinin varlığı, İzmir'in ticaret kenti olmasıyla ilişkilidir. Kordon, liman, demiryolu istasyonları ve bunları birbirine bağlayan yollar, sonraki yüzyıllarda da kentsel manzaranın oluşu-

FOREWORD

İzmir has been hosting businessmen from different nationalities and people from different cultures for many centuries. Therefore, trade has always played an important role in the creation of the identity of our city. Trade is not all about exchange of goods and services, it also serves as a platform for the interaction of cultures. Throughout the history the players of this interaction were merchants, company agents, shipowners and in short all those people involved in the business community. İzmir was one of the cities, where this phenomenon took place.

Since the times when İzmir appeared on the scene of history, it has been one of the most important port cities of the Mediterranean despite some periods of stagnation. The physical structure, human relations, cultural atmosphere and the general identity of İzmir developed in parallel to its trade activities. Since antiquity İzmir has always been under the influence of these factors. Even at the present time it is possible to see the traces of this trade culture. Agora from the Roman times was located close to the old internal port and the this port lost its significance over time and was reclaimed so that a zone of inns was created on it. All these were an indication for the fact that İzmir was a trade city. Other evidence about the pivotal role of trade was the existence of Kordon (waterfront), port, railway stations and the roads connecting them with each other.

Smyrne. Les Quais.

munda ticaretin belirleyici rolünün devam ettiğinin kanıtlarıdır.

Tıpkı kentin fiziksel yapısında olduğu gibi kültürel kimliğinin oluşumunda da aynı etkinin payını izlemek mümkündür. Bu etkiyi ortaya çıkaran aktörlerin içinde, bugün Levanten olarak adlandırılan Avrupalı tüccar ve iş adamlarının özel bir rolü bulunduğu son yıllarda daha sık dile getirilmeye başlandı. Bu nedenlerden dolayı İzmir’de yaşayan, kentimizin ticaretine yöne veren, sadece ekonomik açıdan değil İzmir’in sosyal hayatının gelişmesinde de katkısı büyük olan İzmirli Levantenler hakkında bir sempozyum düzenlemeyi, İzmir Ticaret Odası olarak adeta bir görev olarak kabul ettik. Bu sempozyumu, 2010 yılında Odamızın 125’inci kuruluş yıldönümünü kutlarken düzenlemenin çok anlamlı olduğuna inanıyoruz. Kentimiz tarihinde önemli yeri olan Levantenlerin geçmişi, bugünü ve geleceğinin Odamız çatısı altında değerlendirilmesinden ve sunulan bildirilerin bir kitaba dönüştürülerek kalıcı hale getirilmesinden mutluluk duyuyoruz.

→ Çok değil daha 70-80 yıl öncesine kadar, 15 bini bulan Levanten nüfusun sayısını bugün yüzlerle ifade edebiliyoruz. Ne yazık ki pek çoğu istemeye istemeye de olsa İzmir’den ayrıldılar. Gittikleri her yere, İzmir’i de kalplerinde ve hafızalarında götürdüler. Ama biz dünyaya yayılan İzmirli Levantenlerin kentleriyle bağının kopmamasını istiyoruz. İzmir’e yatırım yapmalarını, İzmir’le bağlarını güçlendirmelerini istiyoruz. Onları tekrar İzmir’de görmek, Odamıza yeniden üye yap-

Trade had its impact not only on the physical structure of the city but also on the formation of its cultural identity. In recent years it was frequently pointed out that the European merchants and businessmen, who are called today Levantines, played an important role in the creation of this impact.

It is because of these reasons that the İzmir Chamber of Commerce saw it as its duty to organize a symposium about the Levantines of İzmir who had a great contribution to the economic and social development of İzmir. It was very meaningful, that this symposium coincided with the 125th anniversary of our Chamber in 2010. We are delighted that the symposium on the past, present and future of Levantines took place in our Chamber and that the presentations were compiled in a book.

While the number of Levantines was 15 thousand 70-80 years ago, it is only a few hundred today. Unfortunately many of them unwillingly left İzmir. Wherever they went, they took İzmir in their hearts and minds. We don’t want the İzmirian Levantines to break up with İzmir. We want them to invest in İzmir and strengthen their ties with the city.

We want to see them in İzmir again and make them members of our chamber. We do our best to achieve this aim. We are very fortunate that the identity of İzmir and the love for İzmir is spread all over the world. The families of Arkas, Dutilh, Giraud, Baltazzi, Sponza and many others, hundreds of them

mak istiyoruz, bunun için çalışıyoruz. Çünkü yerkürenin pek çok noktasına taşınmış İzmirli kimliğinin, İzmir sevgisinin bizim için büyük bir şans olduğuna inanıyoruz.

→ Arkas, Dutilh, Giraud, Baltazzi, Sponza Aileleri ve daha ismini saymadığım yüzlercesi, İzmir’e büyük katkılar yaptılar, yapmaya devam ediyorlar. Bırakın Avrupa’yı İstanbul’a gitmeyi bile düşünmediler ve yüzlerce yıldır yaşadıkları kentlerinde vergi rekortmeni oldular, tüm iş dünyası için model oluşturdular.

Sayıları azalmış olsa da Levantenler kentimizin sosyal hayatını zenginleştirmeyi sürdürüyorlar. Rahmetle andığımız Marika Corsini → İzmir’de sosyal yaşamın, yardımseverliğin sembolüydü. Kültür hayatımızın önemli rengi Maria Rita Epik gibi isimlerin İzmir için katkısı çok büyüktür. Biz Levanteleri “Öteki” olarak değil “Biz” olarak görüyoruz. Bu yaklaşımın ne denli haklı olduğunu sempozyum sırasında da gördük. Çünkü, Avustralya’dan, Amerika Birleşik Devletleri’nden ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden gelenlerin hepsi, ayrılmalarının üzerinden yıllar geçse bile İzmir’i hala kendi şehirleri, Türkiye’yi kendi memleketleri gibi görüyorlardı. Güzel İzmir’deki kökleri yüzlerce yıl geriye giden ve çoğu dostum olan Levantenlerin benim kadar hatta benden daha çok İzmirli oldukları açıkça izleniyordu. Bu yüzden Levantenleri nostaljik bir hatıra değil, kentimizin bugünkü kimliğini kazanmasında payı olan İzmirli olarak görüyoruz. Belirttiğim gibi, dünyaya yayılmış İzmirli Levantenler ile tekrar bağlarımızı güçlendirmek, onları İzmir’de görmek

whose names I cannot list, have contributed to İzmir and still do so. They didn’t think about leaving İzmir for İstanbul, let alone Europe. They became tax champions in the city where they had lived for hundreds of years. They became a role model for the business community.

Even though their number has diminished, the Levantines still continue to enrich the social life of our city. Late Marika Corsini was the symbol of social life and charity. One of the important names of cultural life Maria Rita Epik had made great contributions to İzmir. We consider Levantines not as the “others” but as “one of us”. We saw during the Symposium that we were totally right with this approach because those guests coming from Australia, United States of America and various countries of Europe saw İzmir as their hometown and Turkey as their homecountry despite so many years of separation. It could easily be seen that the Levantines whose roots in İzmir went back hundreds of years and most of whom were my friends, were more İzmirian than I was.

That is why we don’t see the Levantines as a nostalgic memory, but as the most important community which has been instrumental in the acquisition of the present identity of İzmir. As I said, we want to strengthen our ties with the İzmirian Levantines who are spread all over the world and we want to see them in İzmir. I believe that the symposium presentations and the symposium book will contribute to this aim.

istiyoruz. Bu sempozyuma sunulan bildirilerin ve sempozyum kitabının bu amaca büyük katkı yapacağına inanıyorum. Sempozyum nedeniyle yeniden İzmir'e gelen ve birkaç gün bile olsa doğdukları ve köklerinin bulunduğu şehirde bizlerle birlikte olan çok değerli İzmirli Levantenleri burada ağırlamaktan ne kadar mutlu olduğumu ifade etmekte zorlanıyorum. Kendilerine çok teşekkür ediyorum. Bütün katılımcılara, konuşmacılara ve akademisyenlere içten teşekkürlerimi sunuyorum. Sundukları bildirileri ve konuşmaları bir kitap haline getirerek daha geniş kitlelere ulaştırmaktan duyduğum mutluluğu özellikle belirtmek istiyorum.

210

Sempozyumun düzenlenmesinde işbirliği yaptığımız dostum Alex Baltazzi'ye ve sempozyum nedeniyle düzenlenen sergilere ev sahipliği yapan İtalyan ve Fransız Kültür Merkezlerine, İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu adına teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Ekrem Demirtaş

İzmir Ticaret Odası | President, Executive Board
Yönetim Kurulu Başkanı | İzmir Chamber of Commerce

Words are not enough to express my happiness about hosting the distinguished İzmirian Levantines who came to this city where they were born and had their roots for only a few days. I would like to thank them.

I would like to thank all the participants, speakers and academics. It is a great delight for me to compile all the presentations and speeches in a book and reach the large masses.

I would like to thank on behalf of the Executive Board of the İzmir Chamber of Commerce my friend Alex Baltazzi for all his help during the organization of the Symposium and the Italian and French Cultural Centers for hosting the exhibitions organized during the Symposium.

İZMİR'DE YENİDEN BULUŞMAK TO RECONVENE IN İZMİR

Hoş geldiniz! Welcome! Bienvenus! Kalos irthate! Benvenuti!

Başka kıtalardan, değişik ülkelerden gelen katılımcılar, sevgili İzmirli hepimiz hoş geldiniz. Başka kıtalardan dedim, çünkü aramızda Avustralya'dan ailesi İzmir kökenli olan Mrs. Helen Psarakis ile Amerika'dan çocukluk arkadaşım Eddie Linguri ve Fudim çifti de bulunuyor.

Sempozyumun gerçekleşmesini sağlayan İzmir Ticaret Odası'na ve Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ekrem Demirtaş'a hepinizin huzurunda teşekkür ediyorum. Özellikle biz turizmcilerin, kendisine borçlu olduğumuz kruvaziyerlerin İzmir'e gelmesi, Türk-Yunan ilişkilerinin iyileşmesi gibi o kadar konu var ki, bunları anlatmak için ayrı bir sempozyum organize etmek gerekecektir.

Ayrıca sempozyuma katkıları olan Ege Üniversitesi, Fransız Kültür Merkezi, İtalyan Kültür ve Dostluk Derneği, İngiltere'den organizasyona büyük katkısı olan George Galdies, Levantine Heritage Site'nin administratoru "infatigable" (Yorulmak bilmeyen), Levanten araştırmaların fikir babası ve uygulamacısı Sayın Craig Encer'e ve hepinize bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Levanten Sempozyum fikri nasıl doğdu ve niçin yapılıyor diye soranlar var. 17. Asırdan ve hatta evelden bile Avrupa'nın değişik ülkelerinden Türkiye'mize ve özellikle

Distinguished guests coming from other continents and other countries and beloved people of İzmir: Welcome! I said from other continents because among us we have Mrs. Helen Psarakis coming from Australia, whose family used to live in İzmir; Eddie Linguri, who is my childhood friend from the U.S., and the Fudim family.

I would like to thank the Chamber of Commerce and its valuable president Ekrem Demirtaş for this symposium. Particularly the tourism community has much to thank him for, such as the start of the cruiser tourism in İzmir and the improvement in the relations between Turkey and Greece. I think we should organize another symposium in order to tell it all. I would also like to thank you and those who contributed to this Symposium: the Ege University, the French Cultural Center, the Italian Culture and Friendship Society, George Galdies who contributed much from the U.K., and 'infatigable' Craig Encer, the administrator of Levantine Heritage Site, and the mastermind of Levantine studies.

Some people are asking where this idea for holding a Levantine Symposium came from and why we are holding it. A person who came to Turkey, especially to İzmir from different European countries in the 17th Century and even before that and who adopted

le İzmir'imize gelen ve bir zaman sonra bu İmparatorluğun zengin, çoğulcu kültürünü benimseyerek yarı batılı-yarı doğulu bir kimlik kazanan kimselere Levanten deniliyor. Sempozyumun konuşmacıları bu konu ve İzmir'de yaşamış Levanten aileler hakkında çok değerli bilgiler sunacaklardır. Az önce yaptığım Levanten tanımı üzerinde bile tartışma açabilirler. Her olayın, her tanımlamanın bile yeniden sorgulanarak tarihten objektif sonuçlar çıkarmak, sevgili Türkiye'mizde artık vazgeçemeyeceğimiz haklardır ve yaşayacağımız nimetler olacaktır.

Okuduğum Saint Benoit Koleji'nde bir öğretmenimiz sınav yaptığı öğrencilerinden kendi notunu kendisinin vermesini isterdi. Ve derdi ki "her insan en iyi kendisini tanıy ve Les Absents Ont Toujours Tort - namevcutlar her zaman haksızdırlar". Onun için bizler ve bu konuda ilgi hissedendenler, Levanten kültürü ve Levanten mirasını araştırmaya ihtiyaç duyuyoruz. Bu miras da bizi öncelikle İzmir'imize ve İstanbul'a yönlendiriyor. Burada doğmuş olanlar, burada ikamet edenler ve burada doğmamış ve ikamet etmemiş olanlar bile, eğer geçmişte aileleri, dedeleri, büyük dedeleri burada yaşadılarsa, İzmir'imiz için büyük bir ilgi ve bir sevgi taşıdıklarını, ailelerin bu İzmirli geçmişi için daha çok bilgi, belge edinerek soy araştırmalarını zenginleştirmek istediklerine her gün şahit oluyorum.

Nasıl olmasınlar! Kent tarihi kitaplarında, gezginlerin ve daha birçok kimsenin anılarında, arşivlerde, tezlerde, ailelerinin veya

the rich, pluralist culture of the Empire and acquired a semi-eastern and semi-western identity was called a Levantine. Speakers of this symposium will deliver very valuable information on this subject as well as on Levantine families who lived in İzmir. I think they may even discuss the definition I just made. Re-questioning every event and every definition, and reaching objective conclusions from the history is an indispensable right that we acquired and will continue to have in our beloved Turkey. When I was a student in Saint Benoit College, one of our teachers would ask his students to grade themselves and he used to say "each person knows himself the best and Les Absents Ont Toujours Tort". Those who are absent are always wrong.

Therefore we and those who are interested in this subject feel the need to study the Levantine culture and the Levantine heritage. This heritage leads us to İzmir and İstanbul. I witness every day that those who were born and resided here and even those who were not born or have never resided here, but have grandfathers or grand-grandfathers that lived here, have a great interest and love for İzmir. They also want to access more information and documents for their genealogy studies. Why shouldn't they? Books on the history of the city, texts of travelers and memoirs of several persons, archives, and theses mention names of their families or close relatives. Nursel Manav from Bilgi University won the 2010 Graduate Award of the Ottoman Bank Research Center with her thesis on the "Baltazzis" within the framework of the relation-

yakın akrabalarının ismi geçmektedir. Bilgi Üniversitesi'nden Nursel Manav, Devlet-Banker İlişkileri çerçevesinde "Baltazzi Ailesi" tezi ile Osmanlı Bankası Araştırma Merkezi'nin 2010 yüksek lisans ödülünü kazandı.

İzmir'in tarih sayfalarına baktığımızda Deniz ticaretinde, bankacılıkta, gelişen sanayide, diplomaside, kültür ve sanatta, eğitimde Levantenlerin isimlerini görüyoruz. Köşklelerinde padişahları, prensleri, gezginleri ağırladılar. Şimdi de İzmirli Levanten hanımlar, annelerinin, büyükannelerinin yemek tariflerini araştırdılar. Yakında yayınlanacak olan kitabı görmek için sabırsızlanıyorum.

Levantenleri belli bir kalıbın içinde, din kimliği ile sınırlandırmak isteyenler oldu. Ancak bu konunun derinliğine girdiğiniz zaman, birçok Levanten'in bu sınırları aştıklarını, diğer Hristiyan mezheplerden insanlarla, Rum ve Ermenilerle evlilikler yaptıklarını görüyoruz. Osmanlı yasaları izin verseydi, şimdi yaptıkları gibi Müslüman ve Musevilerle de evlenebilirlerdi.

Derler ki İzmir'de farklı etnik ve inançtan olan topluluklar ayrı mahallelerde yaşarlardı. Ancak Willy Sperco'nun "Turcs d'Hier et d'Aujourd'hui" (Dünün ve Bugünün Türkleri) adlı kitabında yazdığı gibi her gün iş ilişkileri olmuştur. "Üretici Türk Ali Ağa, Osmanlı-Musevisi Mr. Cohen vasıtası ile İngiliz bir ihracatçı olan Mr. Whitemor'a buğday ve üzüm satmaktadır. Bu ürünler de İtalyan Sperco'nun acentesi olduğu Hollanda ge-

ships between the state and bankers. When we look into the history of İzmir we see names of Levantines in marine trade, banking, burgeoning industry, diplomacy, culture and arts, and education. They entertained sultans, princes, and travelers in their mansions. Recently, Levantine ladies of İzmir studied recipes of their grandmothers. I look forward for the book they are going to publish soon. Some people tried to fit Levantines into a certain type and limit them with a religious identity.

However, when we look closely, we can easily see that several Levantines exceeded these limits and married to other sects of Christians, Greeks, and Armenians. If the laws had permitted they would have married Muslims and Jews as they do today.

They say, that communities with different ethnicities and beliefs lived in different quarters in İzmir. However, in his book titled "Turcs d'Hier et d'Aujourd'hui", Willy Sperco writes that they had day-to-day business relations: "Producer Turkish Ali Ağa sells wheat and grapes to English exporter Mr. Whitemor through Ottoman-Jewish Mr. Cohen. These products are loaded to Dutch vessels by Maltese Sior Mifsod and the shipping agency of these vessels is Italian Sperco. The insurer Serafim is an Armenian and the banker who provides load for this operation is a Greek." In his book titled "A trip in the Old Smyrna" Prokopiu writes with a poetic Smyrnian Greek

milerine Maltalı Sior Mifsod tarafından yüklenmektedir. Sigortacı Serafim Ermenidir ve bu operasyonda krediyi temin eden banker Rum'dur."

Prokopiu, şiirsel bir İzmir Rumcasında yazdığı "Eski İzmir'de Bir Gezi" kitabında:

"Kalender iyi aile sahipleri
Dost Rumlar ve Türkler
Beraber sohbet ediyorlar
Tanrı da onları görüyor
Ve birçok konuda anlaşmaları için seviniyor."
diye yazıyordu.

Bütün bu çok kültürlü tarihimizden faydalanmamızın, İzmir'in ve bizim yararımıza olacağı inancındayım. Değişik ülkelerden gelen katılımcılar, siz artık İzmir'imizin elçilerisiniz. Sizden dedelerinizin İzmir kentiyile eski bağlarını yeniden canlandırmanızı bekliyoruz. Hepimiz, her türlü iş birliğine açığız. Sempozyuma gelmesi ile yakından tanıma fırsatı bulduğum, Mayerling gibi bir dramı yaşayan ailemizin, Avusturya kolundan kuzenim Christine Holleman'dan ülkesiyle ilişkilerimizi çoğaltması için yardımcı olmasını isteyeceğim. Belki Başkanımın ve benim de çok arzu ettiğimiz bir konuda da katkısı olabilir. İzmir Ticaret Odası'nın katkısıyla kruvaziyer trafiği İzmir'de çok arttı. Türkiye'de ikinci duruma geldik. Baktık gemiden çıkan turistler bizim faytonlarla gezmeyi çok seviyorlar. İzmir'in de Viyana'nınkiler gibi siyah, bakır fenerleriyle viktoria tipi faytonları vardı. Şimdi bunlardan çok az kaldı. Bunları çoğaltmamız gerek. Christine bize bu konuda danışmanlık yapabilir, yol gösterebilir. Birçoğumuzun Chios'lu büyük ailelerle evlilikle-

"Carefree and easygoing families
Friendly Greeks and Turks are talking together
the God sees them,
and he is happy that they get along well."

I believe that capitalizing on this multi-cultural history of our will be beneficial to İzmir and to us. Participants coming from various countries: You are now ambassadors of İzmir. We expect you to revive ties of your ancestors with İzmir. We are completely ready for any kind of cooperation.

My cousin Christine Holleman comes from the Austrian branch of our family, which witnessed the infamous Mayerling incident. I found the opportunity to know her thanks to this symposium and I would like to ask her help in strengthening the relations between İzmir and her country. May be she could help us about something that is desired by me and the President of the Chamber of Commerce. The cruiser traffic increased in İzmir with the contributions of the Chamber of Commerce. We are now ranking the second in Turkey in the cruiser tourism. We noticed that cruiser passengers just love to ride in our couches. İzmir used to have Victorian style black couches like Vienna with their copper lanterns. Now only a few of them have been left. We need to increase their number. Christine may well act as our advisor. Most of us are married to large families of Chios. In the 19th century, a Baltazzi girl was married to an Agelasto boy. Recently, their grandson Peter, living in Virginia, U.S. attended a family reunion in Chios, with his wife. They also visited me

rimiz var. Bir Baltazzi kızı 19. Asırda bir Agelasto ile evlenmişti. Geçenlerde Amerika'da, Virginia'da yaşayan torunu Peter, eşi ile Chios'ta aile toplantısına geldiler. Beni aradılar ve bir gün için İzmir'e geldiler. Birlikte Türk yemekleri yedik. Çok memnun kaldılar. Birçok konuda fikirlerimizin aynı olduğunu da gözledim.

Böyle olayları, Chios'lu dostlarımızla çoğaltabiliriz. İzmir ve Chios bu konuda çok iyi bir işbirliği yapabilirler. Çünkü bu iki kent arasında büyük tarihi bağlar mevcut. İzmir'e taşınmadan önce Chios'ta ticaret yapmış, orada da kökleri olan çok Levanten var. Yazar Elena Frangakis-Syrett 18. Asırda İzmir'de Ticaret (The Commerce of Smyrna in the Eighteenth Century) adlı kitabında 18. Yüzyılın sonunda İzmir'de deniz ticaretle iştigal eden 500 Chios firmasının olduğunu yazıyor. Değil mi? Chios'lu konuğumuz Vassilis Ayiannides'e soralım... Levanten kültürün de katkısı olduğu İzmir'in büyük medeniyeti, çoktan Avrupa'yı hak eden ve ona örnek olabilecek İzmir'imizin ve İzmirililerin sahip olduğu mirastır.

in İzmir for a day. We had Turkish food in Altınkapı, which you must also try. They were very pleased. I observed that we thought the same way from many aspects. We should be in closer contact with our friends in Chios. İzmir and Chios may cooperate. There are significant historical links between two cities. There are several Levantines who traded in Chios before coming to İzmir and who still have links with Chios. Author Elena Frangakis-Syrett writes in her book titled The Commerce of Smyrna in the Eighteenth Century that there were 500 Chios companies which engaged in marine trade in İzmir at the end of the 18th century. Isn't it correct Vassilis Ayiannides, our guest from Chios?

İzmir has long deserved to become a part of Europe and it may event set an example to Europe, and İzmir's civilization, which has also been contributed by the Levantine culture is the heritage of İzmir and people of İzmir.

Alex Baltazzi

İşadamı | Businessman

İZMİR ve LEVANTENLER

Bir zamanlar İzmir'de Frenk mahallesi diye bilinen bir yerleşme bölgesi vardı. Bu mahalle sahilde bulunuyor ve mahallenin içinden geçen Frenk caddesi boyunca Avrupa'daki büyük şehirlerin merkezindeki gibi bir çarşı uzanıyordu. Caddenin iki yanında uzanan dükkanlarda çoğu Avrupa'dan ithal edilmiş mal ve eşya satılıyordu. Burada, Avrupa şehirlerindeki moda'ya uygun elbiseler, ev eşyaları, yeni yayınlanmış kitaplar hatta plaklar ve gramofonlar gibi teknolojik gelişmelerin en son ürünlerini bulmak mümkündü. Bu mahallede yaşayan ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelmiş insanların sayısı, 20. yüzyılın başlarında 15 bini geçiyordu. İbadethane ve hastahane gibi hizmet birimleri vardı.

İzmir'in Osmanlı egemenliğine kesin olarak girdiği 1426 tarihinden itibaren gelseler de, asıl olarak Osmanlı Devleti'nin sağladığı istikrar ve güvenliğe bağlı olarak 16. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sayıları hızla arttı. Başlangıçta çoğunlukla Venedikliler ve az sayıda olmak üzere diğer İtalyan kent devletlerinden gelenler bulunuyordu. Onlara, coğrafi keşifler sonrasında değişen Akdeniz dengelerine bağlı olarak, 16. yüzyılın son çeyreğine girilirken önce Fransızlar katıldı, sonra da İngilizler ve Hollandalılar eklendi. 17. yüzyılın başlarından itibaren imparatorluğun sonunun yaklaştığı 20. yüzyıl başlarına kadar hem sayıları sürekli arttı hem de yaşadıkları mahallenin sınırları genişleyerek büyüdü. Frenk mahallesi ilk oluşmaya başladığı yıllar-

İZMİR and THE LEVANTINES

There was once a settlement area in İzmir called the Frankish neighborhood. This neighborhood was located at the waterfront and along the Frankish street. Going through the neighborhood there was a shopping mall just as in the centers of big European cities. The shops lined on both sides of the street sold mostly goods imported from Europe. It was possible to find here fashionable clothes from European cities, household goods, newly published books and even the latest products of technology such as gramophones. At the beginning of the 20th century the number of the people living in this neighborhood was about 15.000 they came from different European countries.

There were also hospitals and houses of worship. These people arrived in İzmir after 1426 when İzmir came under the reign of the Ottomans. But it was the last quarter of the 16th century, when the Ottoman Empire had achieved stability and security that their number increased quickly. In the beginning it was mostly Venetians who arrived in İzmir, but there were also a small number of people coming from other Italian city states. As a result of the changing equilibrium after the geographical discoveries in the last quarter of the 16th century, first the French and later the British and Dutch migrated to this place. From the beginning of the 17th century until the beginning of the 20th century when the Ottoman Empire approached its end, their

da küçük bir alanda yerleşti. Venedikli ve diğer Latinlerin yaşadığı bu mahalle İzmir'in iç limanı (şimdiki Kemeraltı) girişinde bulunan kaleye yakın bir yerdedi. Daha sonra St. Polikarp kilisesinin olduğu noktaya doğru genişledi. Çünkü, bu kilisenin inşa edildiği yerin çevresinde artık Fransız kökenli Frenkler yaşıyordu. Zaten kilise de onların ibadethane ihtiyacını karşılamak üzere Osmanlı Devleti'nin verdiği izinle inşa edilmişti.

18 Bugün St. Polikarp kilisesinin yanından geçtikten sonra Efes Otelinin arkasından, kitapçılar sokağı üzerinden Amerikan Kültür binası önünden geçip, Atatürk Lisesi ile Cumhuriyet Kız Meslek lisesi binalarının aralarından Alsancak istikametinde uzanan ve Kıbrıs Şehitleri Caddesi'nin sonundaki Punta'ya kadar ulaşan güzergah, 17. yüzyıldan 20.yüzyıl başına kadar Frenk mahallesi ve caddesinin genişlediği alanı gösteriyor. Aynı zamanda, bu güzergahın Kıbrıs Şehitleri caddesinin başına kadar olan kısmı İzmir limanı (1869-1873) ve kordon yapılmadan önceki sahil hattını da çiziyor. Liman ve kordon yapıldıktan sonra da sahilde yaşamaya devam eden Avrupalıların yerleştikleri alan ilk yerinden Alsancak yönüne doğru yer değiştirirse de önceden olduğu gibi yine Frenk mahallesi adıyla tanınmaya devam etti. Verilen imtiyazlarla Osmanlı ülkelerine gelmeleri ve genellikle İzmir gibi liman şehirlerine yerleşmeleri teşvik edilen Avrupalı tüccarlar, asırlarca doğu-batı ticaretinin önde gelen aktörleri oldu. 19. yüzyılda koşullar ve anlaşmalar değiştiğinden sadece ticaret yapmak için değil, aynı zamanda demiryolları, liman, havagazi,

number continuously increased and the borders of their neighborhood expanded. The Frankish neighborhood was first established in a small area. It was mostly Venetians and other Latins who lived in this neighborhood which was close to the fortress at the entrance of the internal port (the present Kemeraltı). Later it expanded until the point where the St. Polycarpus church was located. Around this church there were Franks of French origin. This church had been constructed with the permission of the Ottoman Empire in order to meet the needs of these people.

Today the route covering the St. Polycarpus Church, Efes Hotel, the road of bookstores, American cultural institute, Atatürk high school, Cumhuriyet Vocational School for Girls and extending until Punta at the end of the Kıbrıs Şehitleri Street formed the Frankish neighborhood from the 17th century until the beginning of the 20th century. The part of this route until the beginning of the Kıbrıs Şehitleri street makes up the coastal line before the İzmir port (1869-1873) and the Kordon (waterfront) was constructed. Europeans continued to live at the seafront after the construction of the port and Kordon. After they moved to Alsancak, their area continued to be called the Frankish neighborhood.

Some concessions were extended to the European merchants in order to encourage them to come to the Ottoman countries and especially to port cities such as İzmir. That is why they became the leading players of the east-west trade for many centuries. As the

tramvay hatları, su şebekesi ve maden işletmek üzere imtiyaz alanlar da İzmir'e gelerek yerleştikleri için sayısal olarak hızlı bir artış yaşadılar.

Elbette bu sayının artmasında yapılan yatırımların işletmesi için çalışmaya gelenlerin de etkisi vardı. Avrupalılar, sadece Frenk mahallesinde yaşamıyorlardı. Özellikle konsololar ve yatırımcı iş adamları gibi ekonomik gücü olanlar Bornova, Buca, Karşıyaka gibi yerlerde yaptıkları malikanelerde de oturuyorlardı. Bu malikaneler, özellikle 19. yüzyıl Avrupa kır mimarisinin İzmir'deki örnekleri olarak dikkat çekiyordu. İster Avrupalı tüccarlar, ister Frenk, isterse 19. yüzyılın ikinci yarısında türetilmiş olan Levanten deyimiyile tanımlansınlar, hiç şüphe yok ki İzmir'in kentsel kimliğinin oluşmasında etkili olmuşlardır. İzmir'in bir ihracat limanı olması ve dış ticarete deneyimi bulunmasının altında yüzlerce yıl burada yaşayan Avrupalıların payını görmekten gelmek mümkün değildir.

Ayrıca, İzmir Kordon boyundaki Cafe'ler, kulüpler, sinemalar, tiyatrolarda izlenen sosyal hayat ile Frenk caddesinde satılan Avrupa ülkelerinden ithal edilmiş giyim ve ev eşyaları, kısacası onların temsil ettiği yaşam tarzı yerli İzmirli de etkilemiştir. Osmanlı tebaası Müslümanlar, Yahudiler, Rumlar ve Ermenilerden oluşan yerli gruplar ile Avrupalılar arasındaki iş ve sosyal münasebetlerin yüzlerce yıl bir birini etkilemediğini söylemek zordur. İzmir'den ayrılıp anavatanlarına ve başka ülkelere göç edenler İzmir'i hala kendi memleketleri olarak görüyorlar. İzmir'de

conditions and agreements changed in the 19th century they received concessions not only for trade but also for the construction of railways, ports, networks for natural gas and water, tram lines, and for the operation of mines. They continued to migrate to İzmir and consequently their number quickly increased. Of course, those people who came to work at the new investments played a role in the sudden increase of this number. The Europeans didn't live only at the Frankish neighborhood. Especially those with economic power such as consuls and investors and businesspeople lived in large estates they constructed in Bornova, Buca and Karşıyaka. These estates, as examples of the 19th century country architecture in İzmir, were very striking. Whatever we call them, Franks, Levantines (this term had been created in the second half of the 19th century), there is no doubt that they had a great impact on the formation of the rural identity of İzmir. It is impossible to ignore the role of the Europeans who had lived here for many centuries in making İzmir an export port with a vast foreign trade experience. Furthermore, the social life in the cafes, clubs, movie theaters and theaters as well as the household goods and cloths imported from Europe and sold in Frankish street, in short the life style of the Levantines, had a deep impact on the İzmirians. The business and social interactions between the local groups consisting of Muslims, Jews, Greeks and Armenians with Ottoman nationality and the Europeans lasted for many centuries. It would be impossible to state that these

yaşayanları söylemeye bile gerek yok, onlar buralı olduklarını her fırsatta dile getiriyorlar. Üstelik yaşayan İzmirli için en eski olanların kendileri olduğunun bilincindedir. Bu açıklamaları başka açılardan zenginleştirmek mümkündür. Ancak sadece belirtilenler nedeniyle bile ticaretin en eski aktörleri hakkında bir sempozyum düzenlemek gerekiyordu. Çünkü, bugün İzmir dışında yaşayanlar adeta İzmir'in doğal temsilcisi gibi davranıyorlar. İzmir'de kalanların ise hemen hemen hepsi İzmir Ticaret Odası'nın üyeleri. Sempozyum bu bakış açısıyla düzenlendi. Sempozyum bildirileri ve dile getirilenlerin kalıcı olması için kitap olarak yayınlanması da aynı nedenlere dayanıyor.

20

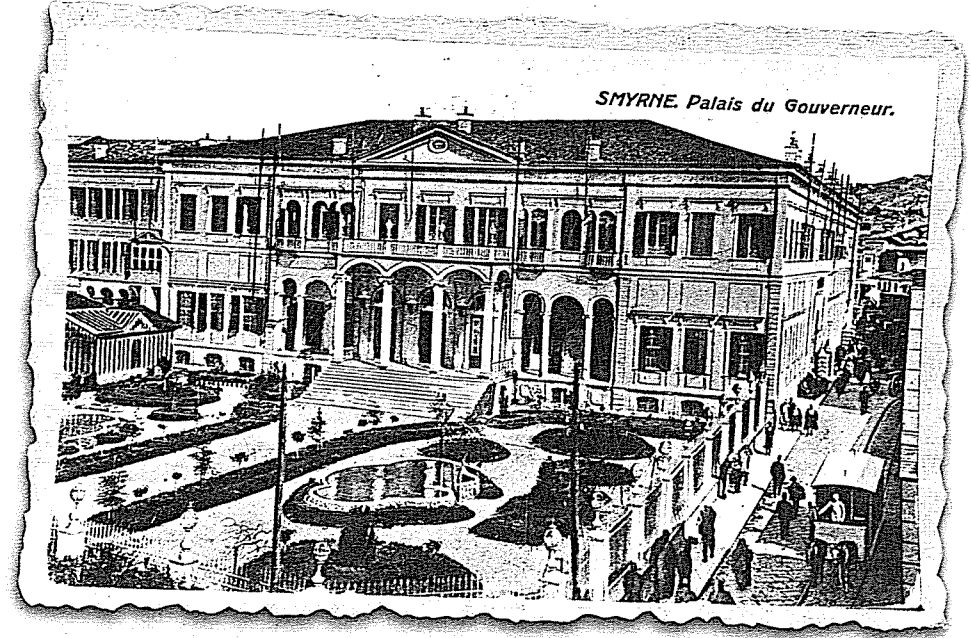
İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu üyeleri ve özellikle Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ekrem Demirtaş'ın karar ve destekleri olmasaydı bu sempozyum düzenlenemezdi. Yönetim kurulu üyeleri ve Sayın Ekrem Demirtaş'a teşekkür borçluyuz.

interactions didn't leave any trace on the relevant groups. Those who had to leave İzmir and emigrate to their home countries still consider İzmir to be their home country. There is no need to mention those still living in İzmir. They use every occasion to state that they are İzmirians. They are also aware of the fact that they are the oldest İzmirians. It is possible to enrich these explanations in terms of other aspects. It was thought that it would be a very good idea to organize a symposium about the oldest players of trade in İzmir. Those living abroad act just like the natural representatives of İzmir and almost all of those who still live in İzmir are the members of the İzmir Chamber of Commerce...And this Symposium was organized with these ideas in mind. The presentations of the Symposium were compiled in a book because of the same reasons.

Without the decisions and support of the members of the executive board of the İzmir Chamber of Commerce and especially of the President of the Board Mr. Ekrem Demirtaş, this symposium couldn't be organized.

Dr. Fikret Yılmaz

Sempozyum | Chairman
Yürütme Kurulu Başkanı | Executive Board of the Symposium

Levantenler Hakkında Genel Tebliğler

General Papers about the Levantines

Oğlu Geoffrey ise II. Dünya Savaşı sırasında Kraliyet Hava Gücünde Hollandalı bir havacı olarak savaşırken hayatını kaybetti. Henry ve Dora'nın bir oğulları ve bir torunları savaşa katıldı. Hollanda Birinci Dünya Savaşı sırasında tarafsız kalırken, İkinci Dünya Savaşında hükümetin Londra'da sürgünde olduğu dönemde savaşacak yaşta olan genç Hollandalı erkeklerin hepsi orduya katılmıştı.

Henry ve karısı Dora nihayetinde Atina'ya yerleştiler ve durumları hala gayet iyiydi. Daha sonra üç oğulları da yanlarına geldi ve oğullarından ikisi bir süre Henry'nin kurduğu bir fabrikayı işlettiler. Bu durumun bir anlamda yüzyıl önce John de Jongh'un İzmir'de bir fabrika kurduğu dönemlerin yansıması olarak da görmek mümkün. Üçüncü oğulları ise Oxford'u bitirdi ve İngiliz vatandaşlığına geçti. Bu arada, Akdeniz'in ötesinde, İskenderiye'de Henry'nin yeğeni Frederick Jongh, Reese ailesinin ve Henry'nin eski buharlı gemi şirketinin yeniden vücut bulmuş hali olan Egypt & Levant Shipping Co.'ya katıldı. Ancak bu şirketteki pozisyonu amcası Henry'nin zamanında sahip olduğu pozisyondan daha az nüfuzlu ve daha az kazançlıydı. Henry, İkinci Dünya Savaşından bir kaç yıl önce öldü ancak Dora 1964 yılına kadar Atina'da yaşadı. Bu konuşmanın başlığında yer alan dönemin sona erdiği tarihi de işte bu yüzden, büyükannemin anısına 1964 olarak seçtim.

population. One refugee who stands out was Eric, the son of Oscar and Cleofe who were murdered in Smyrna. He and his wife Eva were about the same age as Emeric and Marina and also had a little boy and a little girl, he had a good job too, but İzmir had lost its appeal for them. He eventually emigrated to Canada. His son Geoffrey gave his life for the Allied cause in World War II as a Dutch aviator with the RAF. A son and a grandson of Henry and Dora also served in the war - Holland was neutral in the First World War, but in the Second World War whatever young Dutchmen were registered as available for service with the government-in-exile in London were called up.

Henry and his wife Dora eventually also settled in Athens, still very well-off. They were joined there by their three sons, two of whom for a time ran a factory established by Henry - an echo, if you will, from a century earlier when John de Jongh established his factory in Smyrna. The third graduated from Oxford and became a naturalized British subject. Meanwhile, across the Mediterranean in Alexandria, Henry's nephew Frederick de Jongh joined the Egypt & Levant Shipping Co., the new incarnation of the Reeses' and Henry's former steamship company. However, he held a less influential and less lucrative position in it than his uncle Henry had. Henry died a few years before the Second World War, but Dora lived on in Athens until 1964 - and it is in my granny's honour that that is the end date in the title of this talk.

George Poulimenos

Kaptan Miniotis'in Anıları
Captain Miniotis's Memoirs

KAPTAN MINIOTIS'İN ANILARI

George Poulimenos*

“Yunanistan, gizli savaşlarda olup bitenin henüz tam anlamıyla kaleme dökülmediği ülkelerden biridir... Bu dönemleri anlatan yazılar en sonunda yazıldığında, en parlak sayfalarında, düşman işgali altında güneşin yığıldığı Ege adaları arasında mekik dokuyan kayıkların serüvenleri anlatılacaktır.”

Yukarıdaki sözler, M.R.D. Foot'un İngiliz gizli servisi MI9'un, İngiliz askerlerinin mihver ülkelerinin işgali altındaki ülkelerden kaçmasına yardım eden kolu

hakkındaki kitabından alınmıştır. Kayıkların bu bilinmeyen savaşından haberdar olmanız için size Kaptan George Minitotis'in anılarında kaydedildiği şekliyle savaşta geçen bazı hadiseleri anlatmak isterim.

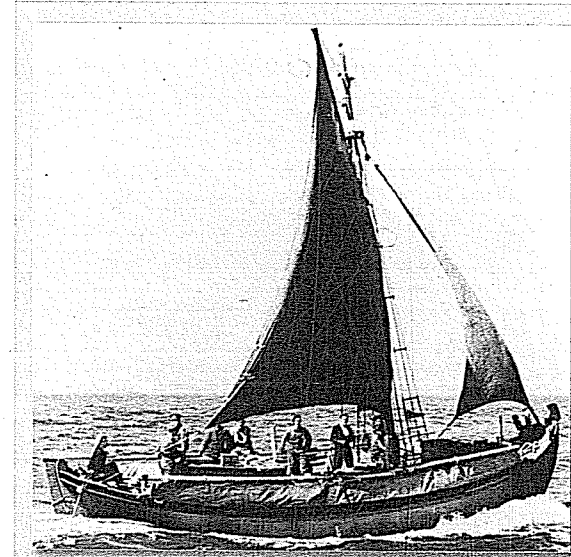
Uzak akrabalarımın George Minitotis, 2008 sonbaharında, bir sağlık sorunu nedeniyle Atina'ya geldiğinde evime misafir olmuştuk. O dönemde akşamları bahçede birlikte

* Bilgisayar Programcısı ve analisti

CAPTAIN MINIOTIS'S MEMOIRS

George Poulimenos*

“Greece is one of the countries for which a full account of the clandestine war remains to be written... When it appears, some of the brightest pages in it will deal with the caïque operations, as they threaded their way through the sun-drenched Aegean islands under a hostile sky.”

Ege Denizinde seyreden bir korsan kayığı (Adrian Seligman)
A pirate caïque sailing in the Aegean (Adrian Seligman)

The preceding words are borrowed from M.R.D. Foot's book about MI9, a section of the British secret service engaged in helping British military personnel escape

from Axis-occupied countries. To give you a taste of this unknown war of the caïques, I would like to relate some incidents of the war, as recorded in the memoirs of Captain George Minitotis. In the autumn of 2008 George Minitotis, a distant relative of mine, came to Athens due to a health problem and I undertook to accommodate him. In the evenings we sat together in the garden and, over a glass of ouzo, he recounted various ep-

* Computer analyst and programmer

oturduğumuzda, bir bardak uzo eşliğinde, Almanya'nın Yunanistan'ı işgali sırasında başından geçen maceraları bana anlattı. Bu öykülerden bazılarını, daha ben çocukken Atina'daki ailemi ziyarete gelen babası Kaptan Stamatis Miniotis'ten dinlemiştim. Bir akşam, George'un maceralarını yazıya döktüğünü öğrendim. Kısa bir süre sonra da, yaşadığı Sakız adasına yaptığım kısa bir ziyarette kendisinden bana el yazmalarını göstermesini istedim. Yazılara göz atar atmaz büyülendim. Nihayetinde yayınlamak üzere el yazmalarını bana ödünç vermesi için kendisine yalvarınca kabul etti. Kaptan George'un anılarında kendisinin ve Levanten Noël Rees'in rehberliğinde Çeşme'de bulunan İngiliz istihbarat ajansı için çalışan babası Stamatis ve amcası Michael'in maceraları yer alıyor.

Başkarakterler

Bu noktada, size anılarda geçen başkarakterlerden ikisi; Noël Rees ve sonra da yazının babası efsanevi Kaptan Stamatis Miniotis hakkında bilgi vermek istiyorum.

isodes of his adventures during the German occupation of Greece. Some of these stories I had already heard from his father, Captain Stamatis Miniotis, when he had been visiting my family in Athens when I was a kid.

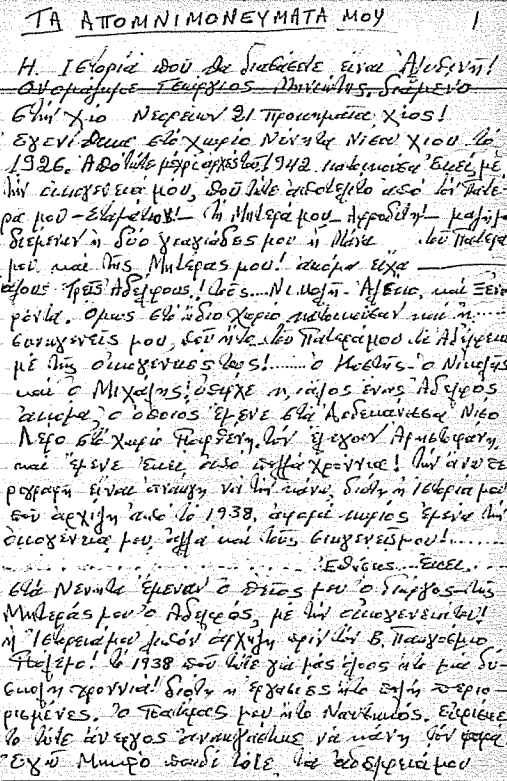
One evening, I learned that George had recorded his adventures on paper. Shortly after that, on the occasion of a short trip of mine to the island of Chios, his place of residence, I asked him to show me the manuscript. I began browsing, and soon I was enchanted. I begged him to lend it to me to prepare it for eventual publication, and he soon agreed.

The memoirs of Captain George deal with the adventures of himself, his father Stamatis and his uncle Michael, who all worked for a British intelligence

agency based in Çeşme, under the guidance of the Levantine Noël Rees.

The protagonists

At this point I'd like to give you some facts about two of the protagonists of the memoirs, first about Noël Rees, and then about the author's father, the legendary Captain Stamatis Miniotis.

El yazmasının ilk sayfası
The first page of the manuscript

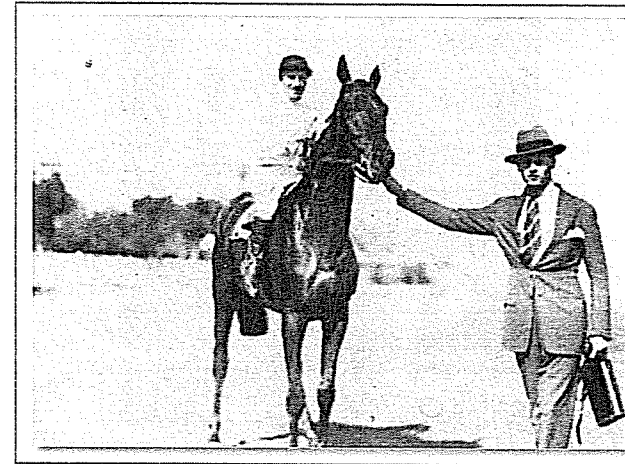
Noël Rees, 1902 yılında İzmir'in Buca mahallesinde doğmuştu. 19. yüzyılda İzmir'e yerleşmiş, İrlanda asıllı, gemi işletmecisi, tanınmış bir Levanten ailenin üyesiydi. Noël Rees 1922 yılından sonra aile işini Mısır'da devam ettirmek üzere İzmir'den ayrılır. Bir kaç yıl sonra Yunanlı bir hanımla evlenince Yunancasını geliştirme fırsatı bulur.

II. Dünya Savaşının patlak vermesi ile Noël Rees İngiliz Donanmasına katılır ve İtalyanların 1940'ta Yunanistan'a saldırmasından sonra Sakız adasına konsolos yardımcısı olarak atanır. Görevleri arasında istihbarat çalışması da vardır.

Adanın 1941 Mayıs ayının ilk günlerinde Almanlar tarafından işgal edilmesinden kısa bir süre önce Rees, Sakız'dan ayrılarak önce Çeşme'ye sonra İzmir'e sığınır. Burada, İngiltere konsolos yardımcılığını üstlenir ve bu pozisyon kendisine diplomatik koruma sağlar.

Noël Rees was born in the Smyrna suburb of Budja in 1902. He was a scion of the well-known Levantine ship-owning family of Welsh origin, settled in Smyrna since the

19th century. After 1922 Noël Rees left Smyrna to continue the family business in Egypt. Some years later he was married to a Greek wife, and had thus the opportunity to improve his Greek. At the outbreak of World War II Noël Rees joined the British Navy, and after the Italian at-

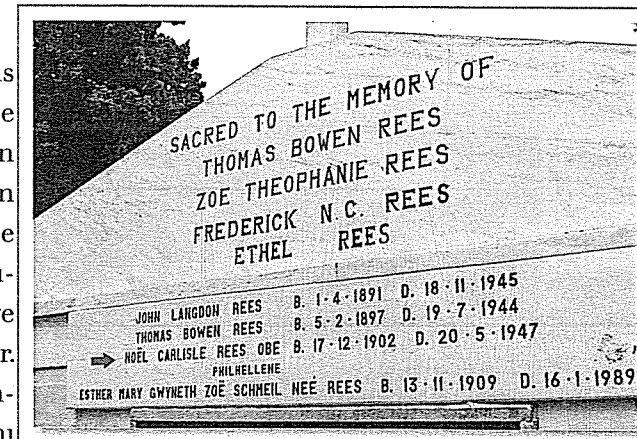

Noël Rees, İskenderiye'de yarış pistinde atıyla birlikte (Tom Rees)
Noël Rees with his horse at the racetrack of Alexandria (Tom Rees)

tack on Greece in 1940 he was appointed Vice-Consul for the island of Chios, where his duties included intelligence work.

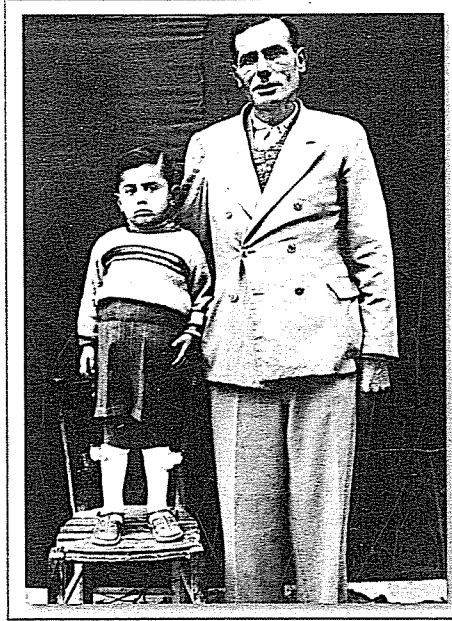
Shortly before the island's occupation by the Germans in early May 1941, Rees left Chios to seek refuge first in Çeşme and then in İzmir.

There he acted as British Vice-Consul, a position that afforded him diplomatic protec-

Atina'daki Rees aile mezarı. Noël Rees "Philhellene" olarak anılmaktadır
The Rees family tomb in Athens. Noël Rees is referred as "Philhellene" (Craig Encer)

Aynı zamanda, MI9'un bir kolu olan ve görevleri, Yunanistan'da mahsur kalmış İngiliz askerlerinin kaçmasına yardım etmek ve düşman hakkında istihbarat toplamaya çalışmak olan gizli bir örgüt kurar. Bu amaçla, kayıklarıyla Ege'yi baştanbaşa dolaşan, çoğu Yunanlı pek çok denizciyi işe alır. Savaşın sonlarına doğru, Çeşme civarındaki iki koyda ve Ege kıyısındaki başka Türk limanlarında Komutan Rees'in liderliğinde faaliyet gösteren gemilerin sayısı otuza çıkar.

Kaptan Stamatis Miniotis, oğlu George (yazar) ile 1930.
Captain Stamatis Miniotis with his son George, the author, ca. 1930

Savaşın sonra Noël Rees'e iki Yunan madalyasının yanı sıra İngiliz İmparatorluğunun Nişanı verilir. Uzun süren bir hastalıktan sonra 1947 yılında Londra'da ölür. Bir kaç yıl sonra naaşı Atina'daki aile mezarlığına götürülür. Anıların ikinci başkarakteri Kaptan Stamatis Miniotis ise, Türkiye'nin sakız Adasına doğru en batıdaki köyü olan günümüzde Çiftlik adıyla bilinen köyde doğ-

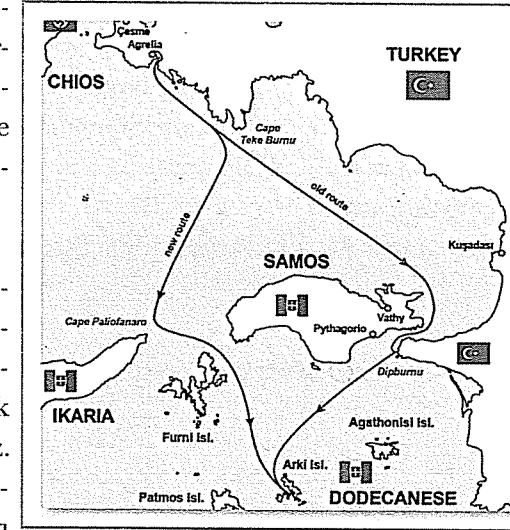
Atina'da Kaptan Stamatis'e madalya veren İngiliz elçisi, 1947
The British ambassador in Athens decorating Captain Stamatis, 1947

tion. Simultaneously, he organised a secret agency, a branch of MI9, whose main tasks were to help British soldiers stranded in Greece to escape, as well as try to collect intelligence about the enemy. To this end he recruited many seamen, mostly Greek, who were criss-crossing the Aegean in their caiques. Towards the end of the war, more than 30 vessels were active under the leadership of Commander Rees, based on two bays in the vicinity of Çeşme and on various other Turkish ports on the Aegean coast.

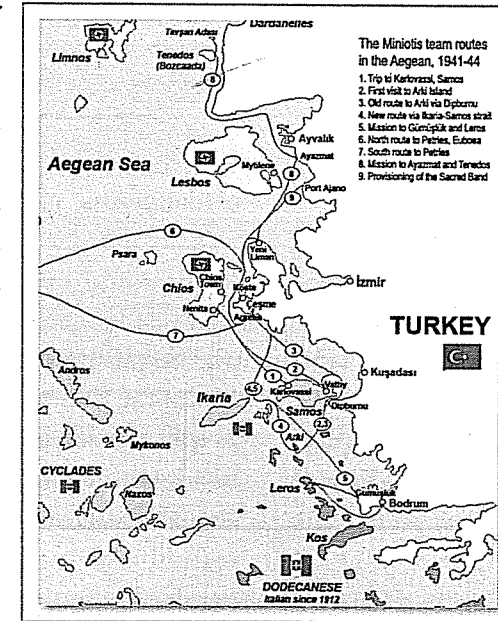
After the war Noël Rees was awarded the Medal of the Order of the British Empire, along with two Greek medals. He died in London in 1947 after a long illness. Some years later, his remains were transferred to the family tomb in Athens. The second protagonist, Captain Stamatis Miniotis, was born in today's Çiftlik, the westernmost village of Turkey towards Chios

muştı. Yunanistan-Türk savaşına katıldıktan sonra 1922'de Sakız'a yerleşir ve burada aile gelenegine uygun şekilde ticaret ve tütün kaçakçılığı yapmaya başlar.

Kaçakçılık faaliyetlerinden dolayı Yunanlı yetkililerce takip edildiğinden bir süre adaya ayak basmaya cesaret edemez. Yunan-Türk savaşı sırasında hayatını kurtardığı bir Türk arkadaşından aldığı belge sayesinde kovuşturmadan kurtulur. Stamatis'in o dönemde Marsilya'daki Türk konsoloslukunda çalışan arkadaşının verdiği belge, Kaptan Stamatis'in, kaçakçılık yaptığı iddia edilen dönemde aslında Marsilya'da Türk konsoloslukuna çalıştığını göstermektedir. Dolayısıyla aynı anda Ege'de yasadışı faaliyetlerde bulunmasının imkânsız olduğunu ispatlar. Savaşın hemen önce geçimini balık tutarak sağlayan Kaptan Stamatis, Noël Rees ile de böyle tanışır. En iyi balıklarını bedavaya

Arki Adasına giden güzergahlar
The routes to Arki Island

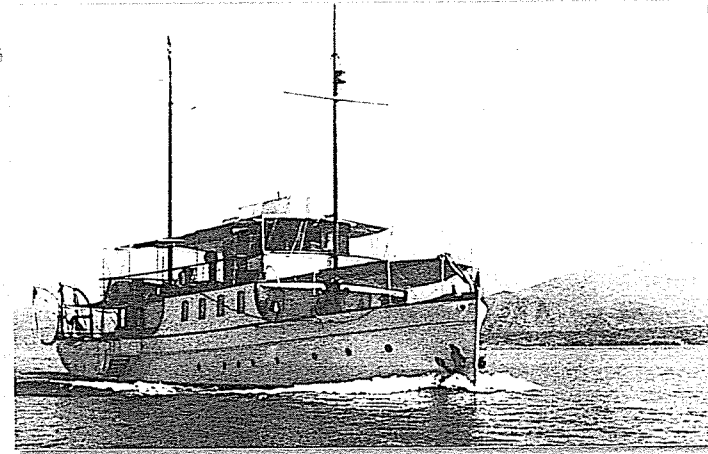
Miniotis ve ekibinin, Rees örgütünün verdiği görevler için izlediği güzergahlar 1941-44.
On this map you can follow the routes taken by the Miniotis team while on missions for the Rees organisation in the years 1941-44.

Island. After participating in the Greco-Turkish war, he settled on Chios in 1922, where he was engaged in trade and tobacco smuggling, according to the family tradition.

For his smuggling activities he was pursued by the Greek authorities, and for a period he did not dare to set foot on the island. He was spared from prosecution though, thanks to a document he obtained from an acquaintance, a Turk whose life he had saved during the Greco-Turkish war. Stamatis' friend was at the time working at the Turkish consulate in Marseilles. The document he provided Captain Stamatis certified that during the time he was allegedly doing contraband, he had actually been working permanently in Marseilles on behalf of the Turkish consulate. Thus, he couldn't at the same time be present in the Aegean, involved in illegal activities. Just before the war

Rees'e verir. Rees Türkiye'ye kaçtıktan sonra Kaptan Stamatis'e mesaj göndererek kendisinden örgütüne katılmasını ister.

Çok geçmeden Stamatis, peşinde Almanlar olduğu halde Çeşme'ye gelir ve kısa bir süre sonra da ailesinin tamamını getirir. Savaşın sonuna kadar pek çok tehlikeli görevi başarıyla yerine getirerek İngiltere konsolos yardımcısının en önemli bağlantılarından biri haline gelir. Bu görevlerde kendisine kardeşi Michael ve bu anıları yazan ve o sırada 15 yaşında olan en büyük oğlu George yardım eder.

"Lady May", 1935 (Mark Giraud)
The "Lady May" in 1935 (Mark Giraud)

Savaşın sona Kaptan Stamatis'e İngiltere Kralının Özgürlük İçin Cesaret Madalyası ve aynı derecede bir Yunan madalyası verilir. Kaptan Stamatis, 70 yaşlarında ölene dek oğullarıyla birlikte gemilerine kaptanlık yapmaya ve Sakız ile Çeşme arasında düzenli olarak gidip gelmeye devam eder.

Dipburnu

Noël Rees'in Kaptan Stamatis'e verdiği görevlerden biri, İtalyanların elinde bulunan On iki Adalarda bir istihbarat ağı kurulması olur. Kaptan Stamatis bu amaçla On iki

Captain Stamatis had been fishing for a living, and in this capacity, as a fisherman, he met Noël Rees, offering him the finest fish for free. Once Rees fled to Turkey, he sent for Captain Stamatis and asked him to join his agency.

Before long Stamatis, pursued by the Germans, slipped to Çeşme, soon bringing his entire family after him. There he emerged as one of the most important associates of the British Vice-Consul, successfully carrying out dozens

of dangerous missions until the end of the war. In this he was assisted by his brother Michael and his eldest son George, the author of the memoirs, then aged 15. After the war he was decorated with the British King's Medal for Courage in the Cause of Freedom, as well as a corresponding Greek medal. Until his death in the 70s, together with his sons, Captain Stamatis continued to command his vessels, which among other things did the regular communication between Chios and Çeşme.

Dipburnu

One of the first tasks Noël Rees assigned

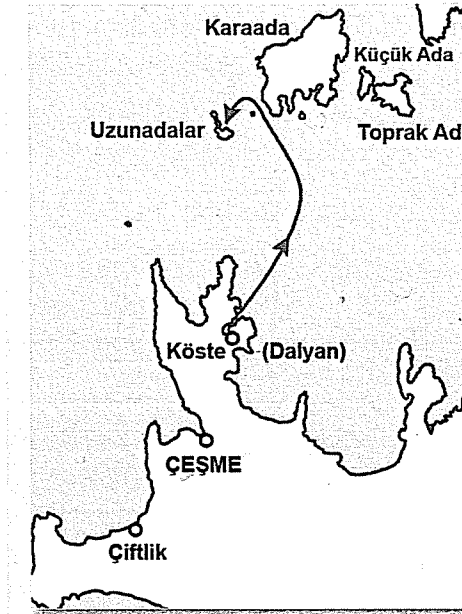
adaların kuzeyinde, Samos'un yakınında bulunan küçük Arki adasındaki eski bir arkadaş ile temasa geçer ve yakındaki adalardan istihbarat toplayacak bir şebeke oluşturmaları konusunda kendisini ikna eder. Arki'yi ayda iki kez, her zaman geceleri ziyaret eder ve aldığı içi bilgi dolu zarfı Çeşme'ye götürür. Arki Adasına sık sık yaptığı ziyaretlerde, Samos'un tam karşısındaki bir Türk burnu olan ve üzerinde Türklerin bir kontrol noktası bulunan Dipburnu'nda mola verirler. Buradaki Türk muhafızlarla iyi ilişkiler kurarlar ve hatta karşılıklı hediye alıp verirler.

Bir seferinde, Arki'den dönerken motorları arızalanır. İdareten onardıktan sonra Dipburnu'na yaklaşılır ancak onları bir sürpriz bekliyordur. Eski çavuş tayin olmuştur ve yerine gelenin de bela çıkarmaya niyeti vardır. O sularda seyretmelerine dair izni çavuşa gösterdilerse de çavuş izni dikkate almaz. Tekneyi boşaltmalarını ve taşıdıklarını getirmelerini ister. Ancak, Kaptan Stamatis'in, çavuşun isteğine uyması mümkün değildir. Zira tekne çok iyi bir şekilde gizlenmiş silah ve cephaneye kadar doludur.

Yeni çavuş Kaptana inanmaz. Eline bir testereyle keser alır ve gemiyi aramak için kesip

to Captain Stamatis was to create an intelligence network in the Italian-held Dodecanese Islands. For this purpose Captain Stamatis contacted an old friend in Arki, a small northern Dodecanese island near Samos, and persuaded him to set up such a network, gathering intelligence from nearby islands as well. He used to visit Arki twice a month, always at night, receiving an envelope containing information and delivering it to Çeşme. During their frequent trips to Arki Island, they used to make a stop at Dipburnu, a Turkish promontory just opposite Samos, where there was a Turkish outpost. They had established good relations with the Turkish guards there, and they even used to exchange various gifts.

Once, on a return trip from Arki, they had an engine failure. After doing an impromptu repair, they approached Dipburnu, but there a surprise awaited them. The old sergeant had been transferred, and his replacement was looking for trouble. They showed him the permit they had, allowing them to sail in those waters, but he ignored it. He commanded them to empty their boat and bring forward whatever they were carrying. However, it was impossible for Captain Stamatis to comply with the ser-

Uzunadalar'da kurtarma görevi
The rescue mission to Uzunadalar

biçmeye başlar. Hiç bir şey bulamayınca da gemidekileri gözaltına Kuşadası'ndaki yüzbaşısına gönderir. Neyse ki bu arada Kaptan Stamatis'in mürettebatından biri, iki posta güvercinini salmayı başarır ve Çeşme'deki örgüte içinde buldukları tehlikeli durumu haber verir. Kuşadası'nda Türk yüzbaşı geminin mürettebatına el koyar ve Kaptan Stamatisi sorguya çeker. Stamatis'in üzerini

arayınca taşıdığı mühürlü zarfı bulur. Ancak zarfın üzerinde İzmir'deki Türk Emniyet Müdürü'nün adının yazılı olduğunu görünce zarfı açmaya cesaret edemez. O dönemde Türkiye resmi olarak tarafsız olmasına karşın, bazen

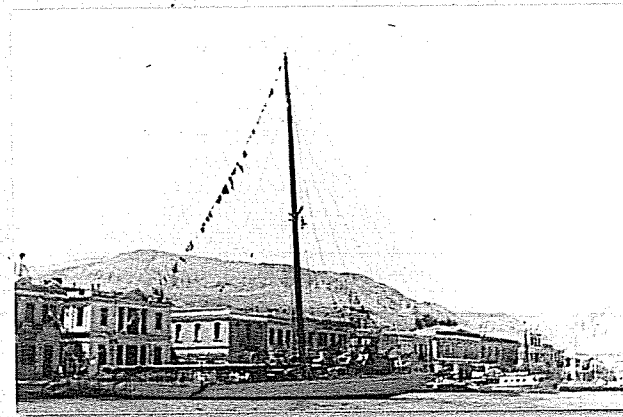
Türk yetkililer, İngilizlerin gizli faaliyetlerine göz yumuyorlardı ve zaman zaman da Müttefiklerle iş yapıyorlardı. Bununla birlikte Türklerden bazıları Almanlara karşı sempati duyuyor ve tıpkı Kuşadası'ndaki yüzbaşı ve Dipburnu'ndaki çavuş gibi onlardan yana hareket ediyorlardı. Nihayetinde Noël Rees derhal İzmir'deki Türk Emniyet Müdürü Selahattin Bey ile birlikte Kuşadası'na gider ve Yunan mürettebatı kurtarır. Selahattin bey, davranışından dolayı yüzbaşını çok ağır bir şekilde azarlar. Daha sonra iki Alman sempaticisi olan yüzbaşı ve çavuş Ankara'ya gönderilirler ve emre itaatsizlikten dolayı yıllarca

geant's request, since the boat was full of weapons and ammunition, skillfully hidden. So, he declared they did not carry anything at all.

The new sergeant didn't believe him. He brought a saw and an adze and began taking the vessel apart, in order to search it. Finding nothing, he sent them under cus-

tody to his Captain in Kuşadası. Fortunately, in the meantime one of Captain Stamatis' crew managed to release two carrier pigeons, informing their agency in Çeşme of their perilous situation. In Kuşadası the Turkish captain seized the vessel's

crew and interrogated Captain Stamatis. Stamatis maintained he was working closely with Turkish Security. The captain searched him though and found the sealed envelope with the information he was carrying. However, on seeing that the envelope was indeed addressed to the Head of Turkish Security in İzmir, he did not dare to open it. Turkey was at that time officially neutral, although Turkish authorities sometimes turned a blind eye on British undercover activities and occasionally even cooperated with the Allies. Some Turks however sympathised with the Germans and participated in their schemes,

"Lillias" Sakız Adasında, 1947 (Doxis Milidakis, www.cptdoxis.com)
The "Lillias" in Chios, 1947 (Doxis Milidakis)

hapiste kalırlar. Bu talihsizlikten sonra Kaptan Stamatis Miniotis gereken tedbirleri alır. O tarihten sonra Arki Adasına giden güzerghamı değiştirir ve Dipburnu'na da bir daha hiç yanaşmaz.

Uzunadalar

Bir başka olay ise 1943'ün başlarında gerçekleşir. Bir gün, Çeşme'nin Türk askeri komutanı, mültecileri karşılamakla görevli Rum'a, çok sayıda Rum mültecinin, Çeşme'nin kuzeyindeki küçük bir ada olan Uzunadalar'da mahsur kaldığını bildirir.

Sakız adasının Almanlar tarafından işgali sırasında, ada sakinlerinin çoğu kıtlık nedeniyle adadan ayrılmak zorunda kalmıştır. Küçük teknelerle adadan kaçanlar Çeşme sahiline ulaşmaktadır. Kaptan Stamatis'e uygun bir gemi seçmesi ve mültecileri toplaması talimatı verilir.

Captain Stamatis, İzmirli tanınmış bir Levanten aileden gelen Edmund Giraud'ya ait büyük motorlu bir yat olan 'Lady May'i seçer. Savaştan önce Sakız adasında bulunan bu yat, adanın Almanlarca işgalinden kısa bir süre önce yine Giraud'ya ait lüks yelkenli "Lillias" ile birlikte Çeşmeye getirilmiş ve bu şekilde Almanlar tarafından el konması son anda engellenmiştir. Bu yatların ikisi de Noël Rees'in örgütünün emrine sunulur. Yanına yemek ve su alan Kaptan Stamatis Uzunadalar'a gider ve yakın bir mesafeye gelinece demir alır.

Çaresiz durumdaki mülteciler gemiyi görür

just like the captain of Kuşadası and his sergeant at Dipburnu. Eventually, Noël Rees himself rescued the Greek crew, hurrying to Kuşadası accompanied by Selahattin Bey, the Head of Turkish Security in İzmir. The latter severely reprimanded the captain for his conduct. Later the two German-sympathisers, the captain and the sergeant, were sent to Ankara, where they were sentenced to several years in prison for disobedience. After this misfortune, Captain Stamatis Miniotis took appropriate measures. From that moment on they changed their route to Arki Island, never approaching Cape Dipburnu again.

Uzunadalar

Another incident occurred early in 1943. One day, the Turkish military commander of Çeşme informed the Greek responsible for refugee reception that a lot of people, apparently Greek refugees, were stranded on Uzunadalar, a tiny island north of Çeşme. During the German occupation of Chios, many of its inhabitants were forced to leave the island due to famine. They were escaping in small boats and ending up at the beaches of Çeşme. Now, Captain Stamatis was instructed to select a suitable vessel and pick up the refugees.

Captain Stamatis selected the "Lady May", a large motor yacht belonging to Edmund Giraud, of the well-known Levantine family from Smyrna. Before the war this yacht was based in Chios. However, shortly before the occupation of Chios by the Germans, it was

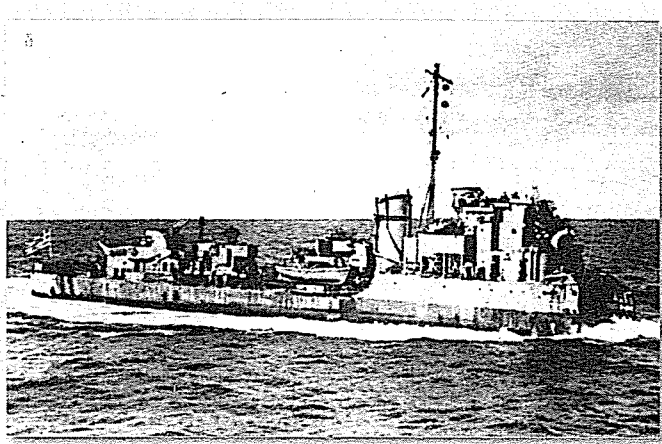

görmez suya atlar ve gemiye doğru yüzmeye başlarlar. Ancak Kaptan Stamatis mültecilerden kıydan uzaklaşmalarını ister. İki kayak göndereceğini, her seferinde her bir kayığa yirmişer kişi alacağını söyler. Kıyda sadece çocuklar ve yaşlılardan oluşan 40 kişinin kalmasını ister. Kayığa yirmiden fazla kişinin binmemesini aksi takdirde batacağını belirtir. Bununla birlikte, kayıklar ne zaman kıyıya yaklaşırsa, 350 kadar mültecilerin tümü kayıklara koşar. Nihayetinde, Kaptan Stamatis adamlarından birine mültecileri korkutmak için havaya ateş açması emrini verir. Daha sonra karaya makineli tüfekli bir denizci yerleştirilir çünkü mültecileri ancak tehitle uzak tutmak mümkün olur.

Mülteciler 3 veya 4 gün yanlarında erzak olmadan adada beklemiştir. Birkaç gün daha kalmış olsalardı hepsinin öleceği muhakkaktır. Sakızlı kayakçılar mültecileri gece getirmiş, kumsalda bıraktıktan sonra uzaklaşmışlar ve mültecileri ana karaya bırakmaya korktuklarından indikleri yerin ada olduğunu söylememişlerdir. Sonunda, tüm mülteciler yavaş yavaş 'Lady May'e taşınır ve her birine içmesi için su ve yemesi için 2 haşlanmış patates ile beşer incir verildikten sonra

moved to Çeşme, together with the luxury sailboat "Lillias", likewise Giraud-owned, just in time to avoid confiscation by the Germans. There, the two yachts were made available to the Noël Rees agency. After being provisioned with food and water, Captain Stamatis sailed to Uzunadalar and anchored a short distance from it. As soon as the desperate refugees set eyes on the ship, they started plunging into the water and swimming towards it. Captain Stamatis however advised them to move away from the shore. He would send two rowboats to take them, 20 at a time in each boat. Only 40 persons should remain at the shore, just children and elderly people. Not more than 20 people were to enter each boat, or else it could sink.

However, every time the boats approached, the refugees, about 350 people in all, would rush to board them. Eventually, one of Captain Stamatis' men was ordered to shoot into the air to frighten them away. Then a sailor carrying a machine gun was placed on land, since only under threat of force could the refugees be kept at a distance. These people had been on that islet for 3 or 4 days without provisions. Had they remained there a

İskenderiye seferini yapan 'Adrias'ın yarısı
Half of the "Adrias" on its voyage to Alexandria

Çeşme'ye götürülür.

O günden sonra uzun bir müddet, mültecileri almak için Uzunadalar'a haftada iki kez kayak gönderilir. Savaş sırasında Sakız'dan Çeşme'ye on beş bin ila on sekiz bin arasında insan kaçır ve o dönemlerde Çeşme büyük bir mülteci kampına dönüşür. Çeşme'ye gelenler arasından askerlik çağındaki erkeklerin hepsi Mısır'da oluşturulan Yunan ordusuna katılmak üzere Mısır'a gönderilir, kalanlar ise Kıbrıs'a taşınır. Noël Rees'in kullandığı en büyük gemi olan 'Lady May' savaşın sonuna kadar pek çok gizli görev üstlenir.

Giraud'ların ikinci yatı "Lillias" ise sık sık kardeş İngiliz örgütü Levant Yelkenli Filotillasının merkezi olarak kullanılır. Giraud yatlarının Müttefiklerin emrine verilmesi çok önemli bir olaydır. Başka kaynaklara göre, pek çok Levanten Noël Rees için çalışarak savaşta ellerinden geleni yapmışlardır ve bu Levantenler arasında Brian de Jongh ve Willem Whittall da vardır.

Leros

Noël Rees Kaptan Stamatis'e iki İngiliz subayını Leros'a taşıma görevini verir. 1943 yılında İtalya'nın teslim olmasından sonra On iki Adaların çoğu İngilizlerin eline geçer ve İngilizler de adaların yeniden Almanların eline geçmemesi için savunmalarını güçlendirirler.

Bu adalardan en önemlisi Leros'tur ve Kaptan Stamatis de İngiliz subayları bu adaya taşıyacaktı. Leros'a varmadan önce Kaptan

few more days, surely everyone would have perished. The boatmen from Chios brought them by night, abandoned them on the beach and sailed away, withholding the fact that this was an island, because they were afraid to disembark them on the mainland.

Eventually, little by little the refugees were transferred to the "Lady May". After being given water to drink and 2 boiled potatoes and 5 figs each to eat, they were transported to Çeşme. Since then and for a long time a caique sailed twice a week to Uzunadalar to collect refugees. Overall, 15 to 18,000 people fled during the war from Chios to Çeşme, which at times resembled a huge refugee camp. From Çeşme, all men of military age were eventually conveyed to Egypt to join the Greek army forming there, and the remainder was forwarded to Cyprus.

The "Lady May", being the largest vessel employed by Noël Rees, took part in several clandestine missions until the end of the war. As for the second Giraud yacht, the "Lillias", it was occasionally used as headquarters of a sister British organisation, the Levant Schooner Flotilla. The contribution of the Giraud yachts to Allied activities was very important. According to other sources, many Levantines did their bit for the war effort working for Noël Rees, among them Brian de Jongh and Willem Whittall.

Leros

Another task assigned to Captain Stamatis by Noël Rees was to convey two British officers

Stamatis ve mürettebatı, adanın tam karşısında, Türk kıyılarındaki küçük bir koy olan Gümüslük'te dururlar. Karşılarında çok tuhaf bir manzara vardır: pruvası sanki testeyle kesilmiş gibi duran bir destroyer karaya çekilmiştir.

Bu 'Adrias' isimli Yunan destroyeridir. Bir kaç gün önce Türk kıyılarındaki Yedi Adalardan Kalymnos Adasına giderken bir mayına çarpmıştır. Ön kısmı patlamayla tamamen harap olmuş, ancak geminin geri kalanı batmamış ve Gümüslük'e varmayı başarmıştır. 'Adrias' haftalar süren onarımdan sonra, pruvası hala olmasına karşın tamamen kendi çabasıyla Mısır'ın İskenderiye şehrine gitmeyi başarır.

Aynı gece Kaptan Stamatis'in oğlu George birden uyanır. Leros'a gitmekte olan İngiliz subaylarıyla dolu bir teknenin güneyde bir yerlerde mercanlara çarpmıştır. Kazazedeler tehlike altındadır.

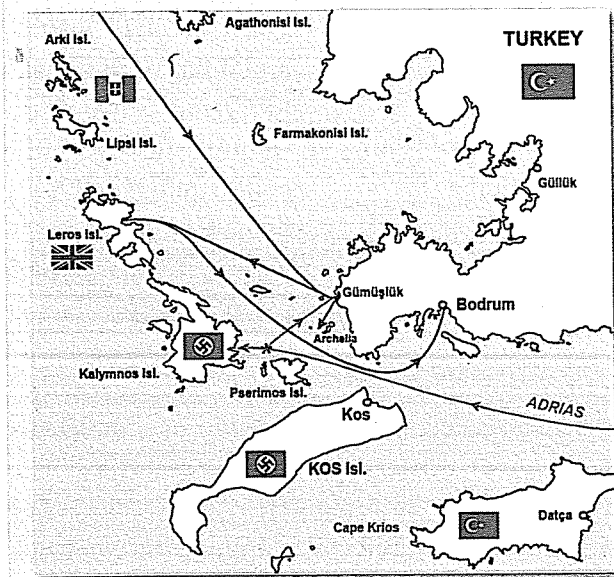
Kaçakçılık günlerinden beri bu suları tanıyan Kaptan Stamatis, olayın 2 mil ötede Archelia adı verilen tehlikeli bir mercan kayalığında

to Leros. After the capitulation of Italy in the summer of 1943, several of the Dodecanese Islands were occupied by the British, who were strengthening the islands' defences to avoid their recapture by the Germans. The most important of these islands was Leros, and to that island was Captain Stamatis to carry the British officers. Before reaching Leros, Captain Stamat

is and his crew halted at Gümüslük, a small cove on the Turkish coast just opposite the island. There they were greeted by a very strange sight: A destroyer was beached there, with its bow cut as if by a saw. It was the Greek destroyer "Adrias". On its route from Yedi Adalar on the Turkish coast to Kalymnos Island, it had

been struck by a mine a few days ago. Its front part had been completely severed by the explosion, the remaining ship however did not sink and managed to reach Gümüslük. After weeks of repairs, still missing its bow, "Adrias" succeeded in reaching Alexandria in Egypt entirely by its own efforts.

That same night Captain Stamatis' son George was suddenly awakened. He was notified that a transport boat full of British sol-

Gümüslük, Leros adası ve Bodrum'a yapılan sefer
The voyage to Gümüslük, Leros Island and Bodrum

olduğunu anlar. Denizin çok dalgah olmasına rağmen derhal yola çıkar ve kısmen batmış tekneye tutunan yaklaşık 30 İngiliz askerini kurtarmayı başarır. Ertesi sabah, iki İngiliz subayını Leros'a götürürler. Gemilerini, körfezin ortasında demirleyip kıyıya küçük bir kayıkla çıkmak zorunda kalırlar çünkü Almanların hava saldırısı yapması beklenmektedir. Gerçekten de kısa bir süre sonra bir sürü Alman uçağı bölgeyi bombalamaya başlar. Çok geçmeden İngiliz uçakları da yetişir ve bir hava muharebesi başlar.

Miniotis'in mürettebatı it dalaşımını nispeten güvenli bir mağaradan seyrederler.

Birden, iki uçağın denize düştüğünü ve bir İngiliz pilotun gemiye çok yakın bir noktaya paraşütüyle yavaşça indiğini görürler. Kaptan Stamatis bir an bile duraklamaz. Derhal kayığına koşar, mermi yağmuruna aldırmadan pilotun denize düştüğü yere kürek çeker. Pilotu alır ve mağaraya götürür, burada ilk yardım yapar ve pilot hemen canlanır. Çok geçmeden bir cip gelir ve herkes pilotu kurtardığı için Kaptan Stamatis'i kutlar.

Savaştan kısa bir süre sonra Kaptan Stamatis tesadüf eseri Rodos'ta pilotun oğullarının kurtarılışını aradığı ailesiyle tanışır. Aile Kaptan Stamatis'e ne kadar minnettar olduk-

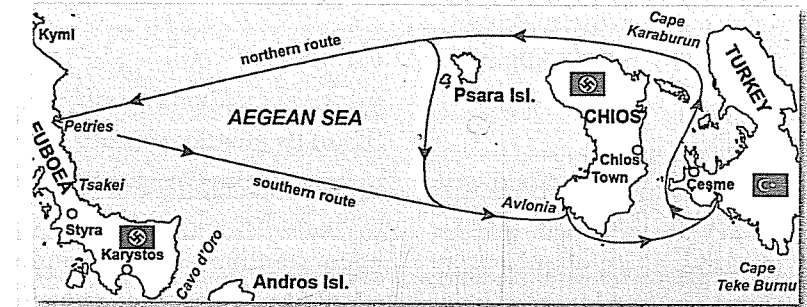
diers headed for Leros had hit a reef, somewhere to the south. The survivors were in imminent danger.

Captain Stamatis, being familiar with these waters since his smuggler days, realised that this had happened at a dangerous reef 2 miles away, named the Archelia. Despite the very rough sea, he set off immediately and managed to save about 30 British soldiers who were hanging on to the partially sunk-

en boat. The next morning they forwarded the two British officers to Leros. They had to anchor their vessel in the middle of

a bay and use their small rowboat to come ashore, because a German air strike was expected. Indeed, shortly after that, a swarm of German planes started bombing the area. Before long some British airplanes appeared as well, and an air battle began.

The Miniotis crew watched the dogfights from the relative safety of a cave. Suddenly they saw two planes plunge into the sea, and a British pilot slowly descending with his parachute to a spot very close to their vessel. Captain Stamatis did not hesitate. Immediately, he ran to the boat and, ignoring the shower of bullets, rowed to where the pilot

Çeşme ve Euboea Adası arasındaki güzergahlar
The routes from Çeşme to Euboea Island

larını anlatır ve istediği zaman İngiltere'ye ziyarete gelmelerini ister.

Euboea

1943 yılının sonbaharında Kaptan Stamatis'e verilen bir başka görev, Ege'nin karşısında, Euboea adasındaki Yunanlı partizanlarla irtibat kurmaktır.

Noël Rees bu irtibatı kurmak için bahardan beri pek çok kayık göndermesine karşın başarısız olmuştur. Herkese şüpheyle yaklaşan partizanlar irtibat kurmayı reddetmektedirler. Partizanlar kaptanları adada alıkoyup, kayıkları kaptansız Çeşme'ye gönderirler.

15. Çeşme ve Euboea Adası arasındaki güzergahlar Sonunda Noël Rees bu görevi, hizmetindeki en becerikli adam olan Kaptan Stamatis'e verir. Bununla birlikte Stamatis, önceki kaptanların kaderini paylaşmamak için elleri boş gitmemeye karar verir: teknesini ağzına kadar silah, mühimmat, ilaç, giysi ve yiyeceklerle doldurur ve oraya vardığında her şeyi partizanlara sunarak güvenlerini kazanır.

Kaptan Stamatis, partizanlara ihtiyaçlarını getirmeyi kabul eder, geri dönerken de Yunanistan'dan gelen kaçakları alarak Çeşme'ye taşımaya ister. Üstelik esir tuttukları tüm kaptanların da salıverilmesi sözünü alır. Çeşme'ye döndüğünde Noël Rees başarisından dolayı Kaptan Stamatis'i kutlar.

Kaptan Stamatis, daha ikinci seferinde esir tutulan tüm kaptanları geri getirir ve bu duruma çok sevinen aileleri de kaptanların dö-

had fallen into the sea. He picked him up and brought him to the cave, where he was offered first aid and soon started to show signs of life. Before long a jeep arrived to collect him, while everybody congratulated Captain Stamatis for the pilot's rescue. Shortly after the war, Captain Stamatis accidentally met the pilot's parents in Rhodes, where they had been searching for their son's saviour. The parents expressed their immense gratitude and invited Captain Stamatis to visit them in England whenever he liked.

Euboea

Another mission entrusted to Captain Stamatis in the autumn of 1943 was to try to contact the Greek partisans across the Aegean, on the island of Euboea. Noël Rees had been sending several caïques for that purpose since the spring, but his attempts had been in vain. The partisans, being suspicious of everybody, had refused any contact. They had simply detained all captains and let the caïques return to Çeşme without them.

Finally, Noël Rees assigned this task to Captain Stamatis, the ablest man in his service. Stamatis, however, in order to avoid the fate of previous captains, made sure not to go empty-handed: He filled his boat to the brim with weapons, ammunition, medicines, clothes and food, and on arrival offered everything to the partisans, thereby earning their trust. Captain Stamatis agreed to provide the partisans with whatever they'd need, and on his return trips pick up fugitives from mainland Greece and carry them

nüşünü içerek, dans ederek ve şarkılar söyleyerek kutlarlar. Türkler, Rumların eğlendiğini görünce şaşırıp, ülkeleri işgal altındayken nasıl olup da eğlenebildiklerini sorarlar. Rumlar da "Biz savaşa bile şarkı türküyle gideriz!" diye yanıtını verirler.

Ege'de Euboea Adasına yapılan seferler 6 aydan fazla devam eder ve bu süre içinde Miniotis'in mürettebatı, İngiliz ve Yunan subaylar, politikacılar ve daha sonra İsrail'e geçen pek çok Musevi olmak üzere 1500'den fazla kişinin Çeşme'ye kaçmasına yardım eder. Savaş bittikten sonra bir gün Kaptan Stamatis giysi almak için İzmir'deki bir Musevi dükkânına gider. İşi bitince hesabı ister. Dükkân sahibi "Bana borcunuz yok! Musevi Cemaati savaşta kurtardığımız Museviler için teşekkür olarak ne alırsanız hediye etmemiz talimatını verdi" der.

Bunun üzerine yaptıklarından dolayı kendine menfaat sağlamak gibi bir arzusu olmayan Kaptan Stamatis bir daha İzmir'de hiç bir Musevi'nin dükkânına ayak basmaz.

Bu anlattıklarım, George Miniotis ve akrabalarının, Yunanistan'ın Almanlar tarafından işgali sırasında Noël Rees'in Çeşme merkezli örgütüne hizmet verirken yaşadıklarından bazı tipik örneklerdi.

Kaptan Miniotis'in anılarıyla ilgili araştırma yaparken, "Levanten Mirası" web sitesini keşfettim. Sitede yer alan bazı fotoğrafları, hazırladığım kitaba koymak için izin isteyince önce Craig Encer ile daha sonra da Le-

to Çeşme. Moreover, he extracted the promise to be handed over all captive captains. On his return to Çeşme, Noël Rees congratulated Captain Stamatis for his success. Already on his second trip, Captain Stamatis brought back all captive captains, to the delight of their families, who celebrated their return with drinking, dances and songs. The Turks were amazed seeing the Greeks feasting, and asked them how they could amuse themselves while their country was enslaved. The Greek response to that was, "We go to war with songs!" The trips across the Aegean to Euboea Island continued for over 6 months, and during that period the Miniotis crew helped over 1.500 persons to escape to Çeşme, including British and Greek officers, politicians, and a lot of Jews, whose final destination was Israel. Later, after the war, Captain Stamatis walked into a Jewish shop in İzmir to buy some clothes. On leaving, he asked for the bill. The shopkeeper though said: "You owe me nothing! We have been instructed by the Jewish Community, that everything you get should be considered a gift, in gratitude for the Jews you rescued during the war, never accepting a penny!" Following that, Captain Stamatis, who had no desire to benefit from his efforts, never set foot into a Jewish shop in İzmir again.

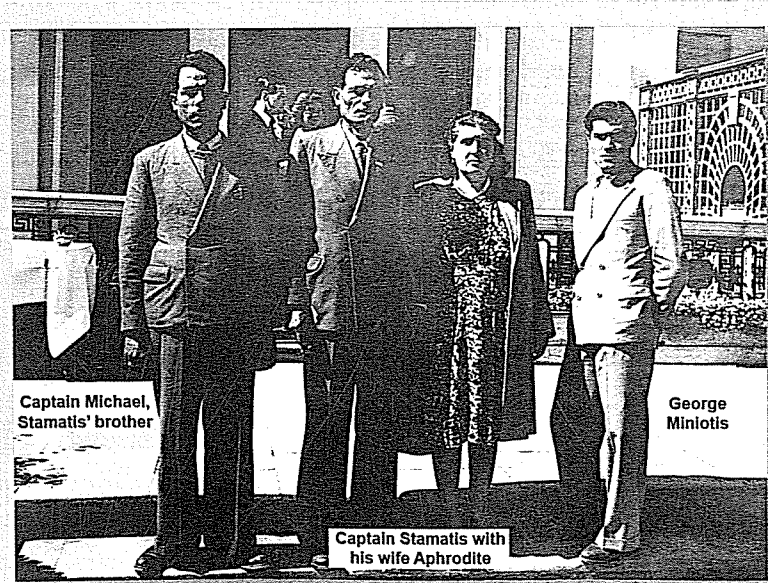
These were some characteristic incidents from the activities of George Miniotis and his relatives, while they were serving in the Çeşme-based Noël Rees organisation during the German occupation of Greece. While researching Captain Miniotis' memoirs, I dis-

vanten forumunun çoğu benim gibi tarihle ilgilenen pek çok üyesi ile tanışma fırsatını buldum. Craig çalışmalarımın tarihi yönüyle ilgilenince beni bu anıların İngilizce bir özeti hazırlamaya teşvik etti ve hazırladığım bu özet de Levanten Mirası sitesinde yayınlandı. Daha sonra forumda yapılan pek çok tartışmaya katıldım.

Kısa bir süre önce Kaptan Stamatis Miniotis ile günümüzde Çiftlik adıyla bilinen aynı Anadolu köyünde doğmuş büyükbabamın anılarının bir bölümünün çevirisi yine Craig'in sitesinde yayınlandı.

Sözlerime son vermeden önce, Levanten forumunun açtığı ve benim de katkıda bulunduğum yeni ufuklarla ilgili olarak Craig Encer'e, Levanten Sempozyumu'nu düzenleyenlere ve tabii ki siz dinleyicilere teşekkür ederim.

covered the Levantine Heritage web site. On the occasion of asking permission to include some photos in the book I was preparing, I came to know Craig Encer, and later a lot more members of the Levantine forum, most of whom sharing my historical interests. Craig was interested in this my first attempt in the historical domain, and he encouraged me to prepare an English summary of the memoirs, which was published on his site. Later I began to contribute to many forum discussions, and recently a further work of mine was posted on Craig's site, a translation of part of the memoirs of my grandfather, who was born in the same Asia Minor village as Captain Stamatis Miniotis, today's Çiftlik. On closing, for the new horizons opened up by my collaboration with the Levantine forum I want to thank Craig Encer, the organisers of the Levantine Symposium, and of course all of you for listening.

Kaptan Stamatis'in madalya töreninde Miniotis ailesi 1947
The Miniotis family at Captain Stamatis' decoration, 1947

Laetitia Missir

En Eski İzmirlilerden Birisi
Livio Missir De Lusignan
One of the oldest Izmirians:
Livio Missir De Lusignan